

УДК 81'33:811.161.3

А. А. Баркович,
*кандыдат філалагічных навук,
дацэнт кафедры прыкладной лінгвістыкі БДУ*

ПРЫКЛАДНАЯ ЛІНГВІСТЫКА: «ПРЫНЦЫП ЭЛІЗЫ» І СІНКРЭТЫЗМ

З сярэдзіны XX ст. тэндэнцыя да вузкай спецыялізацыі ў навуцы стала відавочнай. Такое становішча рэчаў абумоўлена не толькі пашырэннем аб'ектыўнага боку навукова-даследчай дзейнасці, але і неабходнасцю выканання даследаванняў на эмпірычным матэрыяле, вывучэння лакальных аб'ектаў у іх узаемасувязях і перспектыве. Вузкая спецыялізацыя прыводзіць да з'яўлення цэлых лакун у навукавай сферы: прарыўныя вузкія напрамкі актыўна і плённа распрацоўваюцца, сістэматычная і комплексная праца застаецца ў цені.

Разам з тым, цяжка дакладна акрэсліць самастойную кампетэнцыю асобных напрамкаў навукавай актыўнасці ў межах прыкладной лінгвістыкі – адпаведная дзейнасць сёння, як ніколі, дынамічная і шматаспектная. Практычнае выкарыстанне гуманітарных ведаў абумоўлівае тэхнічны прагрэс, тэхнічныя дасягненні эфектыўна выкарыстоўваюцца пры вывучэнні грамадства, культуры і асобы чалавека. Уласціва сці праблемнай вобласці сучаснай прыкладной лінгвістыкі, як правіла, вывучаюцца ў інтэрдысцыплінарным кантэксце. Сінкрэтычныя веды, у сваю чаргу, актыўна выкарыстоўваюцца, напрыклад, у надзвычай актуальным напрамку прыкладной лінгвістыкі, звязаным са стварэннем штучнага інтэлекту.

Росквіту прыкладной лінгвістыкі папярэднічала і садзейнічала навуковае афармленне цікавасці да сутнасці інфармацыйных працэсаў. Вывучэнне сістэм любога паходжання, здольных успрымаць, захоўваць і перапрацоўваць інфармацыю, выкарыстоўваць яе для кіравання і рэгулявання – вядомае ў гісторыі навукі як кібернетыка (у вызначэнні акадэміка А. М. Калмагорова) [1].

Норберту Вінеру, аўтару самога паняцця кібернетыкі як навукі аб перасячэнні розных дысцыплін, трансдысцыплінарнасці ў вывучэнні сістэматызацыі і кіравання, былі добра вядомыя тэндэнцыі развіцця навукі: «Самымі плённымі для развіцця навук з'яўляюцца вобласці, пагардліва пакінутыя па той прычыне, што яны былі “нічыёй тэрыторыяй” паміж рознымі існуючымі навукамі... навука становіцца ўсе больш справай спецыялістаў, вобласці кампетэнцыі якіх выяўляюць тэндэн-

цыю да ўсё большага звужэння... У цяперашні жа час толькі нешматлікія навукоўцы могуць назваць сябе або матэматыкамі, або фізікамі, або біёлагамі, не дадаючы да гэтага далейшага абмежавання» [2, с. 43]. Тое ж самае, зразумела, можна сказаць аб дзейнасці і спецыялізацыі філолагаў.

Ва ўмовах камп'ютарызацыі навукі спробы дасягнуць поспехаў у абмежаваных напрамках раней ці пазней павінны былі запатрабаваць рэзерваў. Такі этап, калі інтэрдысцыплінарная сфера прыкладной лінгвістыкі назапасіла патэнцыял для сістэматызацыі, дасягнення новай якасці даследчай практыкі, наступіў на пачатку XXI ст. Сёння менавіта мультыдысцыплінарнасць, кросдысцыплінарнасць і, нарэшце, інтэрдысцыплінарнасць вызначаюць навуковасць і перспектыўнасць даследаванняў.

Веды, якімі карыстаецца прыкладная лінгвістыка, сінкрэтычныя. Наколькі дыфузія розных навуковых дысцыплін аказвае ўплыў на структуру даследавання, настолькі ж ствараемая ў дадзенай сферы ментальная прадукцыя валодае прыкметамі сімбіёзу. Зразумела, інтэрдысцыплінарны характар прыкладной лінгвістыкі ў значнай ступені ўскладняе працэс фарміравання яе метадалогіі і практыкі. У гэтым сэнсе яна сутыкаецца з тыповай праблемай выбару прыярытэтаў сярод мноства бясспрэчна перспектыўных напрамкаў. Разам з тым, істотна ўскладняе практыку камп'ютарна-апасродкаванага дыскурсу сітуацыя ўзаемнай абумоўленасці філалагічнага зместу прыкладных даследаванняў, з аднаго боку, і інфармацыйнай формы адпаведных інструментаў – з другога.

Інтэрдысцыплінарнасць прыкладных лінгвістычных праблем абумоўлівае іх метадалагічную разнастайнасць, што, у сваю чаргу, спрыяе ўдзелу ў адпаведнай практычнай дзейнасці вялікай колькасці спецыялістаў з сумежных навуковых сфер. Фарміруецца характэрная тэндэнцыя: не столькі павялічваецца колькасць філолагаў, якія спецыялізуюцца ў галіне прыкладной лінгвістыкі, колькі спецыялістаў сумежных навуковых абласцей, у тым ліку матэматыкаў, інжынераў, сацыёлагаў, якія асацыіруюць сваю даследчую дзейнасць менавіта з прыкладной лінгвістыкай.

Тыповай з'яўляецца сітуацыя, калі ў адным інтэрдысцыплінарным даследчым праекце, напрыклад, у *The Ersatz Brain Project: Brain-Like Computer Design for Cognitive Applications*, аказваюцца задзейнічанымі аспекты розных навуковых напрамкаў, такіх як «*natural language understanding, text processing, conceptually-based Internet search, natural human-computer interfaces, cognitively-based data mining, sensor fusion, image understanding*» [3]. Характэрна, што перакладаць англійскую тэрміналогію камп'ютарнай сферы, нахштальт вышэйзгаданай, сродкамі іншай, у тым ліку, беларускай мовы – не заўсёды мэтазгодна: хаця б з прычыны яе пастаяннага развіцця ў мовекрыніцы. Адпаведна адзначанай тэндэнцыі, узначальвае дадзены праект Джэймс Андэрсан (*James Anderson*), прафесар Браўнаўскага ўніверсітэта ў вобласці «кагнітыўных і лінгвістычных навук», спецыяліст у вобласці «камп'ютарнай нейранавукі», па адукацыі – фізік (*B. S. in physics*) і фізіёлаг (*Ph. D. in physiology*).

Павышаны інтарэс да лінгвістычных даследаванняў зразумелы. Паколькі разумовая дзейнасць любога чалавека апасродкавана мовай, сфера камунікацыі не проста абслугоўваецца маўленнем, а з'яўляецца асяроддзем існавання мовы. Штучныя мовы камп'ютарна-апасродкаванай камунікацыі ствараюцца па ўзорах натуральных моў. Поўная фармалізацыя натуральных моў пакуль немагчымая па тэхнічных прычынах, але даследаванні ў такім кірунку вядуцца не першы дзясятка гадоў. Стварэнне спрощаных версій камунікацыйных семіятычных сістэм, прызначаных для праграмавання, па меры ўдасканалення камп'ютарных тэхналогій усё больш набліжаецца да ўласна лінгвістычнай практыкі. Стваральнік «Белазара» Алег Азароўскі вызначае сваю дзейнасць, напрыклад, як *лінгвістычнае праграмаванне*: «Лінгвістычнае праграмаванне – гэта таксама адно з маіх захапленняў. Я называю свае распрацоўкі ў гэтай галіне Беларускамі Лінгвістычнымі Тэхналогіямі, БЛТ (*Belarusian Linguistic Technologies, BLT*)» [4]. Несумненна, праграмаванне – напісанне інструкцый для камп'ютарных праграм – у прынцыпе з'яўляецца лінгвістычнай дзейнасцю, але для філолага ў словазлучэнні *лінгвістычнае праграмаванне* ўжо адчуваецца таўталогія.

З развіццём інтэрнэту асаблівую актуальнасць набывае вэб-праграмаванне, забеспячэнне карэктнай працы адпаведных праграмных інструментаў: вэб-прылажэнняў і спецыялізаваных камп'ютарных праграм Сусветнага павуціння. Пры гэтым праграмаванне рэалі-

зуецца з дапамогай моў, хоць фармальных і штучных – але моў (*Java, Python, HTML і г. д.*).

Першая камп'ютарная праграма, якую пазіцыяніравалі як паўнаўдаснага партнёра чалавека па камп'ютарна-апасродкаванай камунікацыі, называлася «Эліза» (*ELIZA*). Яна была распрацавана Джозефам Вейцэнбаўмам у 1966 г. у «Лабараторыі штучнага інтэлекту» Масачусецкага тэхналагічнага інстытута. У часы ўсеагульнага энтузіязму ў камп'ютарызацыі навукі яна была ўдалай містыфікацыяй, папросту імітавала чалавека: «*ELIZA was a simple simulacrum of human intelligence. Weizenbaum wrote the program in the early 1960s, when the rest of the AI Lab was trying to make computers that could actually understand the English language. But that was too hard. Instead of trying to make a computer that was intelligent, Weizenbaum decided to write a computer program that merely appeared intelligent. "I took all of my tricks, put them in a bundle, and started this ELIZA business," he told...*» (*ELIZA* ўяўляла сабой простую мадэль чалавечага інтэлекту. Вейцэнбаум стварыў праграму ў пачатку 1960-х, калі іншыя супрацоўнікі «Лабараторыі штучнага інтэлекту» працавалі над стварэннем камп'ютара, здольнага разумець англійскую мову. Але гэта было занадта складана. Замест таго, каб спрабаваць стварыць разумны камп'ютар, Вейцэнбаум вырашыў напісаць камп'ютарную праграму, паводзіны якой выглядалі б разумнымі. «Я ўзяў усе свае жарты, сабраў іх разам і пачаў праект *ELIZA*», – расказваў ён...) [5, с. 302]. Назва праграмы была падказана творчасцю Бернарда Шоў: у яго п'есе «Пігмаліён: Раман-фантазія ў пяці дзеях» (*Pygmalion: A Romance in Five Acts*), напісанай у 1912 г., прасцячка Эліза Дулітл змагла паспяхова імітаваць манеру паводзін лэдзі.

Шырокая вядомасць «Элізы» актуалізавала наступную праблему – імкненне чалавека выключыць непажаданы ўдзел у камунікацыі камп'ютарных праграм. Каб пазбегнуць двухсэнсоўнасці і неэтычнасці ўдзелу камп'ютарных праграм у камунікацыі былі створаны спецыяльныя моўныя алгарытмы для ідэнтыфікацыі такіх «падробак». Класічным прыкладам такой практыкі з'яўляецца «тэст Цьюрынга». Англійскі матэматык Алан Цьюрынг сваім аўтарытэтам у значнай ступені быў абавязаны паспяховай дэшыфруцы нямецкай сістэмы сувязі Enigma ў 40-х гадах XX ст. У 1950 г. у часопісе *Mind* быў надрукаваны артыкул А. Цьюрынга *Computing Machinery and Intelligence*, у якім быў закрануты шэраг пытанняў адносна шляхоў і межаў

ўдасканалення штучнага інтэлекту: «*We may hope that machines will eventually compete with men in all purely intellectual fields. But which are the best ones to start with? Even this is a difficult decision*» (Мы можам спадзявацца, што машыны, у рэшце рэшт, будуць паспяхова супернічаць з людзьмі ва ўсіх чыста інтэлектуальных абласцях. Але якія з гэтых абласцей найбольш прыдатныя для таго, каб пачаць менавіта з іх? Нават гэтае пытанне цяжка вырашыць) [6, с. 56]. З тых часоў задач для камп'ютарных праграм ставілася шмат, але галоўная мэта дзейнасці па стварэнні і развіццю камп'ютара – стварэнне штучнага інтэлекту як замены чалавечага розуму – так і не была вырашана.

Цікавы лінгвістычны эксперымент апісаў у 1980 г. прафесар філасофіі Каліфарнійскага ўніверсітэта (*Professor of Philosophy at the University of California, Berkeley*) Джон Сёрль. Мадэль «Кітайскага пакою» стала найбольш вядомай спробай аспрэчыць навуковую значнасць тэсту Цьюрынга і паказаць абмежаванасць магчымасцяў «актыўнага» (англ. *strong*) штучнага інтэлекту ў рамках інфармацыйнага падыходу да стварэння штучнага «розуму» [7, с. 183]. Паспех эксперыменту яшчэ да наступлення эпохі інтэрнэту дазволіў прадказаць магчымыя – сёння ўжо рэальныя – наступствы семантычнага вакууму прыкладных даследаванняў. Сутнасць эксперыменту апісвалася аўтарам наступным чынам: «Уявім, што мяне замкнулі ў пакоі і далі нейкі масіўны тэкст на кітайскай мове. Уявім сабе далей, што я не ведаю ні пісьмовай, ні вуснай кітайскай мовы (так яно і ёсць на самой справе) і што я не ўпэўнены нават, што распознаў бы кітайскі пісьмовы тэкст у якасці такога, здолеўшы адрозніць яго, скажам, ад японскага пісьмовага тэксту або ад якіх-небудзь бессэнсоўных крамзоляў. Уявім сабе, што ўслед за першым мне далі наступны кітайскі тэкст разам з наборам правілаў для яго суаднясення з першым фрагментам. Правілы складзены па-англійску, і я разумею іх, як зразумеў бы любы іншы носьбіт англійскай мовы, для якога яна з'яўляецца роднай. Гэтыя правілы даюць мне магчымасць супаставіць першы набор фармальных знакаў з другім. Адзінае, што значыць тут слова “фармальны”, – гэта тое, што я магу распознаваць знакі толькі па іх форме. Уявіце сабе цяпер, што мне далі трэцюю сукупнасць кітайскіх знакаў разам з нейкімі інструкцыямі – на англійскай мове – адносна параўнання элементаў гэтага трэцяга набору з першымі двума. Інструкцыі вучаць мяне, як перадаваць дакладнымі кітайскімі сімваламі пэўныя тыпы знакаў з трэцяга фрагмента.

Мне невядома, што людзі, якія далі мне ўсе гэтыя знакі, называюць першы набор знакаў “рукапісам”, другі – “апаваданнем”, а трэці – “пытаннямі”. Пры гэтым яны называюць знакі, якія я выдаю ў адказ на трэці фрагмент, “адказамі на пытанні”, а інструкцыі на англійскай мове, якія яны далі мне, – “праграмай”... Знешне – з пункту гледжання якога-небудзь чалавека, які чытае мае “адказы”, – на кітайскай мове яны настолькі ж добрыя, якімі маглі б быць на англійскай мове. Але на кітайскай мове, у адрозненне ад англійскай, я выдаю адказы, маніпулюючы неінтэрпрэтаванымі фармальнымі сімваламі. У дачыненні да кітайскай мовы я вяду сябе проста як камп'ютар: выконваю вылічальныя аперацыі з фармалізаванымі дадзенымі» [7, с. 185]. Пераканаўчая аргументацыя Дж. Сёрля даўно стала класікай як філасофіі, так і лінгвістыкі.

На практыцы неабходнасць ідэнтыфікацыі ўдзельнікаў камп'ютарна-апасродкаванай камунікацыі пацвярджаецца шырокай дыскурсіўнай інтэрнэт-практыкай. Чым больш шырокае распаўсюджванне атрымліваюць інтэрнэт-тэхналогіі, тым большай становіцца занепакоенасць наведвальнікаў Сусветнага павуцінны: вельмі часта неабходна дакладна ведаць, хто ўдзельнічае ў камунікацыі «з таго боку дысплея» – чалавек або праграма.

Найбольш вядомым працягам ідэй А. Цьюрынга з'яўляецца «капча» – так званы зваротны тэст Цьюрынга. Яго прызначэнне – забяспечыць удзел у камп'ютарна-апасродкаванай камунікацыі менавіта чалавека, а не робата тыпу «бот». Сэнс тэсту – пацвярджаць удзельнікам камунікацыі чалавечых якасцяў, здольнасцяў да абстрактнага мыслення і распазнавання наўмысна графічна скажонага тэксту.

Зразумела, гаворка ў такой сітуацыі ідзе не аб самастойных прапановах штучнага інтэлекту, а пра выкананне серверам адпаведнай праграмы, складзенай чалавекам. Зрэшты, неабходнасць тлумачыць «псіхалагізм» актыўнага штучнага інтэлекту была відавочнай задоўга да з'яўлення ў 2000 г. тэрміна *капча*: «...*the programs are not mere tools that enable us to test psychological explanations; rather, the programs are themselves the explanations*» (...праграмы – не больш, чым інструменты, якія дазваляюць нам аналізаваць псіхалагічныя тлумачэнні; хутчэй нават праграмы і ўяўляюць сабой тлумачэнні) [7, с. 183].

Чалавек вельмі неахвотна ўспрымае верагоднасць параўнання сябе са штучным інтэлектам у любой сферы. Нават спробы абмеркавання такой праблематыкі гарантуюць

шырокі культурны рэзананс. Экранізацыя фантастычнай аповесці «Дазнанне» Станіслава Лема – «Дазнанне пілота Піркса» (1978 г.), як і многія іншыя мастацкія творы, прысвечана актуальнай, як аказваецца, праблеме магчымай практычнай рэалізацыі ідэі штучнага інтэлекту. Па сюжэце культурны свет чалавека незразумелы Калдэру, герою-робату кінастужкі. Пытанне – наколькі інтэлект і культура чалавека ўзаемаабумоўленыя – не будзе мець адказу яшчэ доўга, хаця здаецца надзённым ужо сёння. Аднак, калі з дасягненнямі камп'ютарных праграм у тэхнічнай сферы чалавеку цяжка супернічаць, культурная сфера яшчэ доўга будзе з'яўляцца сферай *taboo* для машын.

Між іншым, для атрымання пераваг у культурнай сферы камп'ютарныя сродкі выкарыстоўваюцца вельмі актыўна. Як следства, напрыклад, нярэдка замест абмеркавання мастацкіх якасцяў эстраднага твора ўвага засяроджваецца на магчымым выкарыстанні «фанаграмы» – падрыхтаваных запісаў, якія на сцэне дастаткова імітаваць. Паступова, але няўхільна мастацтва набывае новую опцыю – усё больш актыўнае выкарыстанне камп'ютараў. У вачах чалавека – гэта азначае паніжэнне ў класе. Яшчэ адзін характэрны прыклад – забарона на выкарыстанне камп'ютараў у шахматных спаборніцтвах людзей. Так ці інакш, сфера культуры не выпадкова пазбегла татальнага ахопу тэхналогіямі штучнага інтэлекту: тут штучны інтэлект пакуль не здольны супернічаць з чалавечым розумам – і чалавек у гэтым упэўнены.

Стогадовы юбілей з дня нараджэння А. Цьюрынга быў адзначаны ў 2012 г. Завочнае спаборніцтва паслядоўнікаў Дж. Вейцэнбаума, стваральніка першай праграмнай імітацыі чалавека, і А. Цьюрынга, які стварыў знакамiты тэст на прыналежнасць нябачнага суразмоўцы да чалавечай расы або камп'ютарнай праграмы, доўжыцца ўжо каля пяцідзесяці гадоў. Пакуль праграму, паводзіны якой эксперты не змаглі б адрозніць ад паводзінаў рэальнага чалавека з плоці і крыві, стварыць не ўдалося.

Інфармацыйныя тэхналогіі становяцца ўсё больш уплывовым фактарам даследаванняў, павышаючы іх якасць. Інфармацыйная насычанасць прыкладной лінгвістыкі расце пастаянна, адпавядаючы арганічным характарыстыкам праблемнай вобласці. Удасканальваючы камп'ютарна-апасродкаваную камунікацыю, спецыялісты ІТ-сферы, так ці інакш, займаюцца прыкладной лінгвістыкай.

Выказванні інжынераў і матэматыкаў аб лінгвістыцы, на жаль, часта суправаджаюцца

слаба аргументаванымі спрошчанасцю і катэгарычнасцю. Звядзенне ролі філалогіі да сумы ведаў у галіне азбукі і слоўніка істотна абмяжоўвае гарызонты магчымасцяў у прыкладных даследаваннях. Нездавальняючыя вынікі «тэхнічных эксперыментаў» з мовай маюць багатыя традыцыі.

Сёння недастаткова падрыхтаваныя эксперыменты нярэдка працягваюцца ўжо з выкарыстаннем камп'ютарных тэхналогій. Пра тое, што прыныпова нічога ў гэтым плане не змянілася, можна скласці прадстаўленне па змесце наступнага выказвання: «Праўда, былі спробы замяніць словы розных моў агульнапрынятымі знакамі па прыкладзе матэматыкі, дзе ў наяўнасці ўзаемна-адназначныя адпаведнасці паміж фігурамі, лічбамі і алгебраічнымі раўнаннямі. Аднак такімі знакамі можна вычарпаць толькі вельмі нязначную частку ўсяго памыснага, паколькі па самой сваёй прыродзе гэтыя знакі прыдатныя толькі для тых паняццяў, якія ўтвораны шляхам канструіравання або ствараюцца адным розумам. Але там, дзе на матэрыял унутранага ўспрымання і адчування павінна быць накладзеная пячатка паняцця, мы маем справу з індывідуальным спосабам уяўленняў чалавека, ад якога неаддзельная яго мова. Усе спробы звесці разнастайнасць рознага і асобнага да агульнага знаку, даступнага зроку або слыху, з'яўляюцца ўсяго толькі скарачанымі метадамі перакладу, і было б чыстым вар'яцтвам цешыць сябе думкай, што такім спосабам можна выйсці за межы, я не кажу ўжо, усіх моў, але хоць бы адной пэўнай і вузкай вобласці нават сваёй мовы» [8, с. 317]. Даклад «*Über das vergleichende Sprachstudium in Beziehung auf die verschiedenen Epochen der Sprachentwicklung*» (Аб параўнальным вывучэнні моў у дачыненні да розных эпох іх развіцця) Вільгельма фон Гумальдта быў прачытаны амаль 200 гадоў таму назад – 29 чэрвеня 1820 г.

З іншага боку, тэндэнцыя вывучэння філалагіямі прыныпаў праграмавання з'яўляецца надзвычай запатрабаванай і актуальнай. Яшчэ ў далёкія 40-я XX ст. акадэмік У. І. Вярнадскі слушна заўважыў: «У цяперашні час рамкі асобнай навукі, на якія распадаецца навуковае веданне, не могуць дакладна вызначаць вобласць навуковай думкі даследчыка, дакладна ахарактарызаваць яго навуковую працу. Праблемы, якія яго займаюць, усё часцей не ўкладваюцца ў рамкі асобнай, пэўнай, сфарміраванай навукі. Мы спецыялізуемся не па навуках, а па праблемах» [9, с. 169].

Час «універсальных навукоўцаў» узроўню Рэнэ Дэкарта (1596–1650) і Готфрыда Лейб-

ніца (1646–1716) прайшоў, але шырокая кампетэнцыя ў навуцы па-ранейшаму вельмі запатрабаваная: «...памежныя вобласці навукі адкрываюць перад належна падрыхтаваным даследчыкам найбагацейшыя магчымасці. Але вывучэнне такіх абласцей уяўляе і найбольшыя цяжкасці для звычайнага метаду масавага наступлення з падзелаў працы» [2, с. 44].

Сучасная «масавая вытворчасць» з агрэсіўным канкурэнтным менеджментам стымулюе падзел працы ў навуковай сферы. Пры гэтым сінкрэтызм сучаснай навуцы патрабуе фарміравання інтэрдысцыплінарных каманд, кампетэнтных, у дадзеным выпадку, у лінгвістыцы, праграмаванні і статыстыцы: «...it is often by teams, especially interdisciplinary teams with expertise in linguistics, programming and statistics...» (...часта калектывы, спецыяльныя інтэрдысцыплінарныя калектывы, якія валодаюць неабходным узроўнем кампетэнцыі ў лінгвістыцы, праграмаванні і статыстыцы [выконваюць корпусныя даследаванні]...) [10, с. 53]. Зрэшты, адным з ключавых фактараў, якія стрымліваюць кааперацыю спецыялістаў розных профіляў у прыкладнай лінгвістыцы, з'яўляецца як раз дэфіцыт «прыкладнікоў» з філалагічнай адукацыяй.

Такім чынам, вызначэнне тэндэнцый і мэйнстрыму развіцця прыкладнай сферы, звязанай з лінгвістычнымі даследаваннямі, дазваляе канстатаваць высокі навуковы патэнцыял сінкрэтычных інтэрдысцыплінарных ведаў моўнага характару. У нейкім сэнсе, «прынцып Элізы» – імітацыя знешніх праяў чалавечага інтэлекту – па-ранейшаму характарызуе сутнасць сучаснага праграмавання і ІТ-сферы ў цэлым. Так ці інакш, павярхоўнасць сучаснага праграмавання міжволі нагадвае першыя «поспехі» на шляху стварэння штучнага інтэлекту. Мадэляванне паўнаважнага інтэлекту, вядома ж, вельмі папулярная тэма для дыскусіі, але пакуль гэта лінгвістычная фантастыка. Тым не менш, менавіта ў лінгвістычнай парадыгме ведаў знаходзяцца адказы на важнейшыя пытанні камп'ютарна-апасродкаванай камунікацыі.

ЛІТАРАТУРА

1. Колмогоров, А. Н. Предисловие к русскому изданию книги У. Росс Эшби «Введение в кибернетику» / А. Н. Колмогоров // Введение в кибернетику. – М. : Изд-во иностранной литературы, 1959. – С. 5–8.
2. Винер, Н. Кибернетика, или управление и связь в животном и машине / Н. Винер // Кибернетика, или управление и связь в животном и машине. – 2-е изд. – М. : Наука; Главная редакция изданий для зарубежных стран, 1983. – С. 29–314.
3. Research at Brown: James Anderson: The Ersatz Brain Project: Brain-Like Computer Design for Cognitive Applications [Electronic resource]. – Режим доступа: <http://research.brown.edu/research/project.php?id=1120747441>: Date of access: 29.10.2014.
4. Белазар [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу : <http://belazar.belinter.net>. – Дата доступу: 29.10.2014.
5. Garfinkel, S. Database Nation: The Death of Privacy in the 21st Century / Simson Garfinkel. – Sebastopol : O'Reilly & Associates, 2000. – 336 p.
6. Turing, A. M. Computing Machinery and Intelligence / A. M. Turing // Mind design II. Philosophy. Psychology. Artificial Intelligence: edited by John Haugeland. – 2nd ed., rev. and enlarged. – Cambridge : A Bradford Book, 1997. – P. 29–56.
7. Searle, J. R. Minds, Brains, and Programs / John R. Searle // Mind design II. Philosophy. Psychology. Artificial Intelligence: edited by John Haugeland. – 2nd ed., rev. and enlarged. – Cambridge : A Bradford Book, 1997. – P. 183–204.
8. Гумбольдт, В. фон. Избранные труды по языкознанию : пер. с нем. под ред., с предисл. [С. 5–33, и примеч.] Г. В. Рамишвили / Вильгельм фон Гумбольдт. – М. : Прогресс, 1984. – 397 с.
9. Вернадский, В. И. Научная мысль как планетное явление / В. И. Вернадский. – М. : Наука, 1991. – 271 с.
10. McEnery, T. Corpus Linguistics: Method, Theory and Practice / Tony McEnery, Andrew Hardie. – Cambridge : Cambridge University Press, 2012. – 294 p.

SUMMARY

The knowledge gained in the field of Applied Linguistics is syncretic. Diffusion of different scientific disciplines has an impact on the structure of applied research. Clearly, interdisciplinary character of Applied Linguistics complicates the process of its methodology and practice setting up. In this sense it faces a typical problem of the realization of many unequivocal perspectives. One of important aspects of computer-mediated discourse is the problem of the co-existence of the philological content of applied research, on the one hand, and the information form of the relevant instruments, on the other. The essence of modern software and IT industry in general is still imitation of external manifestations of the human intellect, «the principle of ELIZA». In practice, the narrow specialization in modern science leads to the formation of interdisciplinary groups of researchers able to unleash the benefits of syncretic knowledge of Applied Linguistics effectively.

Паступіў у друк 04.11.2014 г.